

5 øre bølgelinie, vinrød, type II

Hæftearkcylinder I

Af Toke Nørby

Verdens næstældste kurserende frimærketype – det danske bølgeliniefrimærke – har sine svorne tilhængere på grund af det enormt store materiale, det danske postvæsen i godt 75 år har sendt på markedet. Bølgeliniefrimærkerne deles naturligt i to grupper, de bogtrykte og de stålstukne bølgeliniefrimærker, og samlerne har i de senere år kastet sig mere og mere over de stålstukne bølgeliniefrimærker, idet der i denne gruppe også findes så godt som uanede muligheder for filatelistisk udfoldelse: Det er let at finde varianter i det let tilgængelige materiale (hermed være slet ikke sagt, at det også er let at verificere/plade fundne varianter). Og prisen på »råvaren« (bundter, ark, par etc.) er stadig overkommelig.

Vores almindeligste bølgeliniefrimærke, 5 øre vinrød, er naturligvis også et nærmere studie værd, men det er et enormt omfattende arbejde og hensigten med denne lille artikel er da også kun at give interesserede samlere, der beskæftiger sig med denne værdi, nogle nye oplysninger, der er fremkommet med fundet af P&T-frimærkekontrolljournaler i 1981.

Som bekendt udkom 5 øre vinrød den 15. oktober 1938 og på almindeligt ikkeflourescerende papir er der ialt udgivet 10.330.594 ark à 100 mærker. Desuden er der af denne værdi trykt flere millioner hæfteark (med 80 mærker i hvert ark) og det første hæfteark må formodes at have set dagens lys (og måske også samlernes lys i øjnene) i begyndelsen af februar 1939.

Marginalblok fra hæfteark. Bemærk det stålstukne H.

Fremstillingen af hæftearkene

Til 5 øre vinrød hæftearkene anvendtes i begyndelsen den samme trykcylinder, som blev anvendt til fremstillingen af de sidste to oplag af 5 øre grøn hæftearkene (oplag 298 og 314), hvilket naturligvis betyder, at der i de to udgaver kan findes ens kendetegn. Omforkromningen af cylinderen resulterede i, at nogle tidligere

kendetegn forsvandt og nye opstod. Omforkromningen af hæftearkcylinder I skete under trykningen syv gange, nemlig under trykning af oplagene 409, 510, 534, 594, 689 samt efter trykning af oplag 809 og 938. Omforkromning finder sted, når cylinderens kromlag er ved at være slidt. I hæftearkcylinder I's tilfælde varierer antal trykte ark mellem de enkelte omforkromninger mellem ca. 150.000 og ca. 600.000 ark. Det største antal ark trykt mellem to omforkromninger i dette tilfælde er 570.000 ark ved trykning af sidste del af oplag 409, hele oplag 428, 469, 494 samt første del af oplag 510.

Oversigt over hæfteoplagene

Hæftecylinder I	Gode ark	Afleveringsperiode
oplag 359	75.157	26.01.39 - 15.06.39
oplag 387	75.939	06.07.39 - 30.11.39
oplag 409	83.859	14.10.39 - 30.05.40
oplag 428	107.763	30.05.40 - 28.01.41
oplag 469	110.381	21.01.41 - 03.07.41
oplag 494	102.630	28.08.41 - 04.12.41
oplag 510	214.382	03.01.42 - 05.11.42
oplag 534	212.135	05.11.42 - 25.10.43
oplag 575	49.907	02.12.43 - 02.03.44
oplag 594	52.775	16.03.44 - 04.05.44
oplag 601	54.372	22.06.44 - 23.10.44
oplag 623	63.762	26.10.44 - 04.01.45
oplag 639	115.886	08.02.45 - 05.07.45
oplag 662	46.424	12.07.45 - 30.08.45
oplag 675	44.700	07.11.45 - 13.12.45
oplag 689	115.575	10.01.46 - 01.08.46
oplag 725	104.800	05.09.46 - 20.02.47
oplag 748	94.325	13.02.47 - 04.06.47
oplag 779	37.975	17.07.47 - 25.09.47
oplag 791	54.225	25.09.47 - 15.01.48
oplag 809	53.500	15.01.48 - 29.04.48
oplag 831	58.050	29.04.48 - 17.06.48
oplag 851	102.300	29.07.48 - 30.12.48
oplag 878	51.025	27.01.49 - 21.04.49
oplag 890	50.175	21.04.49 - 21.07.49
oplag 902	36.500	21.07.49 - 22.09.49
oplag 919	50.350	21.09.49 - 17.11.49
oplag 938	81.675	15.12.49 - 17.05.50
oplag 949	35.375	17.05.50 - 05.10.50
oplag 993	100.500	05.10.50 - 12.04.51

I alt 2.436.422 ark à 80 stk. frimærker.

Det skal til slut nævnes, at fremstillingen af 5 øre vinrød hæfteark blev fortsat med hæftearkcylinder II, med hvilken der blev fremstillet 25 oplag. Det første af disse oplag, oplag H 003, er i postvæsenets kontroljournaler registreret med 55.419 trykte ark, heraf er 4119 ark makuleret. Pudsigt nok nævner kontroljournalen ikke, at dette oplag faktisk blev påbegyndt med en trykcylinder, der viste sig ubrugelig, men som ikke desto mindre nåede at producere 519 ark med oplagsnr. H 003. Disse ark nåede åbenbart ikke frem til frimærkekontrollen.

Som vi normalt ser hæfteblokken

Litteratur

1. Tom Plovst. Varianter i hæftecylinder I-ark. HOFI 71-udstillingskatalog.
2. Børge Merten. 5 øre bølgelinie vinrød, type II – hæftecylinder I. DFT nr. 8/1978, side 248.
3. Tom Plovst. Danmarks stålstukne frimærker, bind II, side 95.
4. Børge Merten. Lidt om hæftefrimærkerne. DFT nr. 8/1980, side 351.
5. Tom Plovst. 5 øre bølgelinie, vinrød, type II. DFT nr. 8/1978, side 250.
6. J. E. Tanggaard. Veteraner blandt stålstukne bølgeliniefrimærker. DFT nr. 8/1980, side 356.

***Støt vore annoncører...
de støtter os!***